

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลจังหวัดฉะเชิงเทราส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายวันเพ็ญ กรเกษม) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๕๕๓/๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม หรือไม่)

สรุปความเป็นมา

๑. พนักงานอัยการจังหวัดฉะเชิงเทรา (โจทก์) ฟ้องนายวันเพ็ญ กรเกษม (จำเลย) เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ว่า จำเลยได้กระทำความผิดต่อกฎหมายดังนี้

(๑) มียาเสพติดให้โทษชนิดเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๘ หลายมาตรา

(๒) มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต

(๓) พาอาวุธปืนติดตัวในหมู่บ้านและทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม และประมวลกฎหมายอาญาหลายมาตรา

๒. นายพงษ์สวรรค์ สถาธรรม ทนายจำเลย ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ ต่อศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ขอหมายเรียกพยานเอกสารตามบัญชีระบุพยานจำเลย ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ อันดับ ๒ (คำให้การทั้งหมดของนายวันเพ็ญ กรเกษม จำเลย และเอกสารประกอบคำให้การ) ซึ่งอยู่ที่สำนักงานอัยการจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำเลยใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม เพื่อนำมาประกอบการต่อสู้คดี

๓. ศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ออกหมายเรียกพยานเอกสารถึงพนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ส่งเอกสารดังกล่าวไปยังศาลจังหวัดฉะเชิงเทราก่อนวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓

๔. วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ นายกนก ชะอุ่ม ทนายจำเลย ยื่นคำร้องขอหมายเรียกพยานเอกสารเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ อันดับ ๒ อีกครั้งหนึ่ง

๕. ศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ออกหมายเรียกพยานเอกสารถึงพนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ส่งเอกสารดังกล่าวไปยังศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา

๖. จากรายงานกระบวนการพิจารณาของศาล เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า โจทก์นำพยานมาเบิกความ แต่ยังไม่จบคำถามค้านของทนายจำเลย ทนายจำเลยก็ขอเลื่อนไปถามค้านพยานปากนี้ต่อหน้า ศาลสอบโจทก์แล้วแถลงไม่ค้าน ส่วนในกรณีที่ทนายจำเลยขอให้ศาลมีหมายเรียกคำให้การของจำเลยและเอกสารประกอบคำให้การของจำเลยนั้น โจทก์แถลงว่า โจทก์มีความจำเป็นต้องใช้เอกสารในสำนวนคดีนี้ใช้ซักถามพยานโจทก์ และโดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ แม้อำนาจรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็ตาม แต่กฎหมายมาตราดังกล่าวได้บัญญัติไว้ว่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายบัญญัติ โจทก์จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการตามหมายเรียกของศาลได้

๗. จากรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ปรากฏว่า ทนายจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว ทั้งนี้เนื่องจากจำเลยได้ขอคัดหรือตรวจคำให้การและเอกสารประกอบคำให้การของจำเลยจากพนักงานอัยการโจทก์แล้ว แต่พนักงานอัยการโจทก์ไม่ปฏิบัติตามโดยให้เหตุผลตามที่ศาลได้บันทึกไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาลับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ จำเลยเห็นว่าเป็นสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม จึงขอให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม หรือไม่

๘. ศาลจังหวัดฉะเชิงเทราจึงส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๔ และศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และมีมติรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ประเด็นที่ต้องพิจารณา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม หรือไม่

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑) มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม “ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาขอมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒) มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีได้ ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

ข้อพิจารณา

๑. เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม ให้สิทธิผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตนเท่านั้น จะขอคำให้การของฝ่ายโจทก์ไม่ได้

๒. ประเด็นที่พนักงานอัยการโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า การใช้สิทธินี้ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อยังไม่มีกฎหมายบัญญัติพนักงานอัยการก็ไม่อาจส่งพยานหลักฐานต่างๆ ให้ได้ ข้อนี้พิจารณาว่า การจะมีกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติก็ไม่สำคัญ เพราะผู้เสียหาย หรือจำเลยมีสิทธินี้โดยสมบูรณ์ ศาลหรือพนักงานอัยการต้องยอมให้ตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การหรือเอกสารในฝ่ายผู้เสียหาย หรือจำเลยได้ ไม่ต้องมีขั้นตอน หรือข้อจำกัดใดๆ อีก ถึงจะมีกฎหมายมากำหนดเงื่อนไขๆ นั้น ก็ไม่อาจขัดกับสาระสำคัญของสิทธิที่ได้ตามที่จำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ทั้งรัฐธรรมนูญก็ประกาศใช้มากกว่า ๕ ปี แล้วรัฐบาลและรัฐสภาก็ยังมิได้ตรากฎหมายกำหนดเงื่อนไขใดๆ มาประกอบมาตรานี้ ก็แสดงว่ามาตรานี้ไม่มีปัญหาที่พนักงานอัยการจะส่งเอกสารให้แก่จำเลยเมื่อจำเลยร้องขอ ถึงอย่างไรกฎหมายก็จะขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖

๓. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติว่าด้วยวิธีการที่ศาลจะใช้พิจารณาคดีไม่ใช่กฎหมายสารบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดี จึงอาจพิจารณาได้ว่า จำเลยในคดีถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายยาเสพติดให้โทษ กฎหมายอาวุธปืน และกฎหมายอาญา บทบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดีนี้จึงต้องเป็นเพียงกฎหมาย ๓ ประเภทนี้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ศาลเองก็ต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตราต่างๆ รวมทั้งมาตรา ๑๗๕ ในการจะพิจารณาพิพากษาคดีด้วย

นอกจากนี้ บททั่วไปของหมวดศาลในรัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการวิธีจับกุมคุมขังและกระบวนการพิจารณาหลายมาตรา ดังนั้นอาจมีกฎหมายวิธีพิจารณาบางมาตราที่อาจขัดกับรัฐธรรมนูญได้ จึงเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติด้วย

๔. มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของฝ่ายผู้เสียหายหรือจำเลยที่จะรับทราบคำให้การในชั้นสอบสวน หรือเอกสารของฝ่ายตน หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ซึ่งตามปกติเป็นขั้นตอนก่อนที่โจทก์จะสืบพยาน แต่ผู้เสียหายหรือจำเลยจะขอตรวจหรือคัดสำเนาเมื่อใดก็ได้ภายหลังที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ส่วนมาตรา ๑๗๕ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการได้ก็ต่อเมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ซึ่งเป็นขั้นตอนถัดมา และการเรียกนี้ก็เพื่อให้ศาลใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของศาลเอง ไม่ใช่เรียกมาเพื่อประโยชน์ต่อฝ่ายผู้เสียหายหรือจำเลย

๕. คำร้องนี้เป็นการอ้างขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสารบัญญัติมาปนกับกฎหมายวิธีสบัญญัติของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ซึ่งการกระทำการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายโจทก์ โดยโจทก์แถลงเปิดคดีและสืบพยานโจทก์จนเสร็จก่อน ต่อจากนั้นจำเลยจึงมีอำนาจเปิดคดีโดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย หลักฐานที่จะนำสืบเสร็จแล้ว จึงนำพยานเข้าสืบได้

คำวินิจฉัย

เมื่อคำร้องของจำเลยขาดเหตุผลเมื่ออ้างบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสารบัญญัติในเรื่องที่ไม่ตรงกัน และเป็นการอ้างเพื่อขอใช้สิทธิผิดขั้นตอน จึงเห็นว่า มาตรา ๑๗๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีประเด็นใดที่จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม จึงให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ